

Tillsynsmetoderna under den sjätte (1.1.2024–31.12.2027) och sjunde (1.1.2028–31.12.2031) tillsynsperioden

Eldistributionsnätsverksamhet

Högspänningsdistributionsnätsverksamhet

Bakgrund

Hörandet om tillsynsmetoderna för prissättningen av verksamheter för el- och naturgasnät och om utkastet till beslutet om fastställande var öppet 13.10–10.11.2023.

Verket har gjort en analys av de inkomna utlåtandena. Utifrån analysen har i synnerhet nätinnehavarna uttryckt oro över finansieringens tillräcklighet för investeringar i nätverksamheten för perioden 2024–2031 till följd av de föreslagna ändringarna i fråga om frysning av nätpriserna per enhet och hanteringen av inflationen. Även ägare, entreprenörer och aktörer som representerar överföringen av ren energi har på basis av utlåtandena särskilt oroat sig för förutsättningarna för att kunna finansiera de investeringar som övergången till ren energi förutsätter med de ovan nämnda ändringarna. De aktörer som representerar kunderna har å sin sida särskilt i fråga om prissättningen av eldistributionsnätsverksamheten tackat för den förbättrade kostnadsmot-svarigheten till följd av ändringarna.

Energimyndigheten har också fortsatt konsekvensbedömningen av tillsynsmetoderna och beaktat den respons som erhållits i utlåtandena till de delar som myndigheten anser vara befogade. Myndigheten har beslutat att föreslå följande ändringar i de metodutkast som varit på remiss och ordna en ny remissrunda om ändringarna.

Ändringar (punkterna i metabilagan som gäller ändringarna)

Korrigerade tillgångar som bundits i nätverksamheten (2.1, 2.1.1 och 2.1.2)

Det har ansetts nödvändigt att ändra beräkningen av den gamla nätmassan enligt den presenterade modellen i utkastet. I stället för att direkt korrigera nättillgångarna för investeringar i massa före år 2024 enligt en rättvisepincip enligt den nominella avkastningsgraden, där investeringarna alltid värderas till värdet för anskaffningsåret, korrigeras och fryses den gamla massan till situationen i slutet av det sista året av föregående tillsynsperiod med hjälp av förteckningen över enhetspriser för föregående tillsynsperiod och de senaste kända enhetspriserna. Eftersom indelningen för innehavarna av högspänningsdistributionsnäten år 2023 är densamma som för innehavare av eldistributionsnät men enhetspriserna är äldre, kommer enhetspriserna för deras del att baseras på enhetspriserna för eldistributionen år 2023.

Med hänvisning till ovanstående kommer korrigeringen av nättillgångar att delas in i två delar, investeringar som gjorts före år 2024 och investeringar som gjorts från och med år 2024. Det nuvarande bruksvärdet och det frysta återanskaffningsvärdet för investeringar i nät före år 2024 samt de linjära avskrivningarna beräknas med hjälp av indelningen i enhetspriserna för år 2023 och de senaste tillgängliga enhetspriserna oberoende av nätets ålder. För investeringar i nät före år 2024 används alltså alltid samma enhetspris oavsett investeringsår, och man tar normalt

hänsyn till komponenternas åldrande samt att eventuella nedmonteringar minskar. Dessutom beaktas system och kommunikationsnät i fortsättningen direkt via bokföringen istället för enhetspriserna. För investeringar nyare än detta beräknas normalt anskaffningsvärdet och det nuvarande användningsvärdet enligt utkastet med den nya komponentindelningen och de årliga frysta enhetspriserna.

Den ovan presenterade ändringen påverkar uppskattningen av det nät som ska nedmonteras och därigenom minskningen av den gamla massans värde. Om nedmonteringen gäller en investering som gjorts före år 2024, beräknas nedmonteringen på basis av de senaste enhetspriserna i indelningen för år 2023. Till exempel i fråga om jordkabelnät, om nedmonteringen gäller en investering som gjorts före år 2024, värderas nedmonteringen alltså enligt eldistributionsnätets enhetsprisuppgifter för 2023 samt enligt nätinnehavarens genomsnittliga grävkostnader för år 2023 per kilometer jordkabel. I en situation där man inte med tillräcklig noggrannhet kan hitta en lämplig komponent i den gamla komponentindelningen via de gamla specifikationerna, används en nyare indelning för att värdera nedmonteringen och enhetspriserna går då enligt den nya indelningen. De enhetspriser som är i användning korrigeras enligt den årliga förändringen i konsumentprisindexet fram till slutet av år 2023.

Grunder för ändringen

Energimyndigheten har bedömt att användningen av levnadskostnadsindexet för att fastställa nätvärdet av den gamla nätmassan genom att simulera gamla genomsnittliga anskaffningskostnader innebär åtminstone på lång sikt en risk för över- eller undervärdering av nätet när man ser bakåt i tiden. Energimyndigheten har utrett den verkliga komponentspecifika kostnadsutvecklingen under den senaste tiden och jämfört detta med utvecklingen av konsumentprisindexet. Utifrån dessa kan man se att förändringarna per komponentgrupp delvis kan avvika mycket från konsumentprisindexet. Således har en åtgärd där man skulle bli tvungen att deflatera en mycket lång tidsperiod bakåt i priserna per enhet på basis av levnadskostnadsindexet ansetts vara en alltför osäker åtgärd i fråga om jämlikhet och kostnadsmotsvarighet, i synnerhet när kostnadsuppgifter om investeringarna finns tillgängliga endast från början av förhandstillsynen.

Den centrala grunden för förändringen är tillräcklig rättvisa mellan olika näts åldersprofiler med avseende på tidpunkten för förändringen. Ändringen kommer att försätta nätinnehavare som äger mycket gamla nät i en mer jämlik ställning i förhållande till de som äger nyare nät. Dessutom kommer den föreslagna förändringen att vara mer förutsägbar och, sett till dess effekter bolagsspecifikt, generellt sett mer måttfull än den tidigare principen i utkastet. Det skapar således en bättre kontinuitet i bytet av metod. Den nuvarande korrigeringen av nätverkstillgångarna preciseras år efter år genom investeringar och nedmonteringar, vilket gradvis leder till en mer exakt nivå som motsvarar kostnaderna.

För distributionsnät och högspänningsdistributionsnät är en ytterligare central grund för förändringen också att den uppdaterade kostnadsminskningen för enhetskostnaderna för distributionsnätet år 2023 minskar den dubbla påverkan av inflationen vid korrigeringen av den gamla nätmassan. Således kan principen fortfarande anses leda till en motiverad och tillåten avkastning som motsvarar kostnaderna.

Rättvis principen stöds även av utlåtandet (VN/2314/2021-TEM-3) från den akademiska arbetsgruppen som bildats av Arbets- och näringsministeriet samt av den utredning som Energimyndigheten beställt från DFC Economics. I båda dessa har det i praktiken föreslagits att man i

samband med metodändringen skulle kunna frysa den gamla nätmassan med de senaste prisuppgifterna från den föregående tillsynsperioden.

Ställverkens egenförbrukning och reservkraft samt byggnadstekniska system

Ställverkens egenförbrukning och byggnadstekniska system ingår i enhetspriserna för ställverksbyggnader med undantag av lokaltransformatorer. Utifrån enhetsprisenkäten kunde man inte fastställa separata enhetspriser för dessa, eftersom urvalet var för begränsat för att bilda enhetspriser. I princip är användningstiderna för byggnadstekniska system samt egenförbrukning och reservkraft dock betydligt kortare än ställverksbyggnadens användningstid. Därför kan vissa komponenter av vissa ställverk behöva saneras flera gånger under deras livscykler.

Med hänvisning till det ovan nämnda kan ersättningsinvesteringarna vid saneringar av ställverksbyggnaden, där man förnyar de byggnadstekniska systemen eller ställverkets egenförbrukning och reservkraft, beaktas separat på basis av de skäliga faktiska kostnaderna och läggs till intäktsunderlaget med en avskrivningstid enligt bokföringen.

Jämförprislista (Annex 1)

Jämförprislistan kan kompletteras med enskilda små förtydliganden relaterade till komponentfördelningens noggrannhet och därmed jämförpriserna, om Energimyndigheten får sådan ytterligare information, på grund av vilken den ursprungliga fördelningen enligt utkastet kan göras mer rättvis och kostnadseffektiv. Likaså, om ett fel upptäcks i beräkningen av jämförpriserna och resultaten, kan även korrigerings av detta leda till förändringar i jämförpriset och kan därför också ha inverkan på den slutliga fördelningen.

Ändringarna gäller dock inte beräkningsprinciperna och dom leder inte till en mer exakt uppdelning av den tidigare uttalad fördelning vilket baserades på jämförprisundersökningen. Med andra ord är det fråga om individuella motiverade förtydliganden eller rättelser. Baserat på aktuell information är det troligt att jämförpriserna för 110 kV jordkablarna kommer att bli mer detaljerade från utkastet enligt tvärsnittsfördelningen baserad på jämförprisundersökningen.

Skälig avkastningsgrad (3.2.4, 3.2.6, 3.3.2 och 3.5)

(3.2.4) Marknadsriskpremien tillämpas inte enligt det senaste septembervärdet vid uppdateringen av Damodarans databas utan istället som ett genomsnitt från april till september, vilket är 4,61 % för perioden 2024–2027 vid tidpunkten för fastställandet under år 2023. Genom ändringen förenhetligas granskningsperioden med beräkningen av den riskfria räntan och landsriskpremien.

(3.2.6 och 3.5) Den kapitalstruktur som tillämpats vid beräkningen av den skäliga avkastningsgraden föreslås härledas från medianen för kontrollbolagens andelar av främmande kapital, och vid fastställandet av parametern tillämpas inte det kriterium för relevans som beskrivs i metoderna och som tillämpas vid fastställandet av det skuldfria betavärdet och skuldpremien. Således tillämpas 54 % främmande kapital under perioden 2024–2025 på eldistribution och högspänningsdistribution. Bakom ändringen ligger verkets uppfattning att man inte kan dra direkta slutsatser om andelen reglerad nätaffärsverksamhet för att fastställa en optimal skuldsättningsgrad mellan den nedre och undre kvartilen. Sättet att fastställa har inte heller lika betydande inverkan på nivån på den skäliga avkastningsgraden som för det skuldfria betavärdet eller skuldpremien.

(3.2.4 och 3.3.2) Marknadsriskpremien och riskpremien för främmande kapital fastställs till två decimalers noggrannhet för att noggrannheten ska överensstämma med den riskfria räntan och landsriskpremien.

Investeringsincitament (6.1.2)

Investeringsincitamentets nyttoavskärare kommer att minska från 50 %-enheten enligt utkastet till 15 %-enhet. Med andra ord, kunderna drar nytta av den resulterande kostnadseffektiviteten omedelbart under tillsynsperioden genom linjär avskrivning på 15 % för varje år av kostnadseffektiv investering.

För nätinnehavaren fördelas nyttan över komponentens hela livscykel, då den är betydligt mindre än kundens årliga nytta. Kunden får med andra ord fördelen direkt med prioritet, medan nätinnehavaren måste vänta till slutet av komponentens livscykel för att få nyttan i sin helhet. Ett effektivt investeringsår kan också orsaka stor minskning av linjära avskrivningar i enskilda fall, eftersom kostnadsnyttan dras av från linjära avskrivningar på en gång och den inte kan fördelas ordentligt inom ramen för tillsynsmetoderna.

Energimyndigheten har följaktligen ansett att det är motiverat att mildra den nyttoavskäraren som presenteras i utkastet för nätinnehavaren, så att styreffekten på kostnadseffektiviteten ändå skulle förbli tillräckligt stor och kunderna skulle kunna dra nytta av effektiviteten inom perioder och i samband med jämförprisuppdateringarna av följande perioder. Energimyndigheten kommer att följa läget och vid behov ta fram en mekanism i samband med nästa metodutvecklingsarbete.

Kvalitetsincitament (6.2)

Från och med den sjunde tillsynsperioden kommer mängden olägenhet som orsakas av avbrott i referensnivån för nätinnehavarens kvalitetsincitament under enskilda år att modereras i enlighet med de realiserade kostnaderna. Om därför incitamenteffekten av referensårets kvalitetsincitament begränsas till taknivån enligt metoden, det vill säga högst 15 % av nätoperatörens skäligen avkastning för det året, bildas då den skäligen referensnivån för det året som summan av referensnivån och incitamenteffekten, det vill säga högst 15 % av nätoperatörens skäligen avkastning det året. Om incitamenteffekten av referensårets kvalitetsincitament begränsas till golvnivån enligt metoden för det aktuella året, utgörs på motsvarande sätt den skäligen referensnivån som skillnaden mellan referensnivån och 15 procent av nätinnehavarens skäligen avkastning för det aktuella på grund av symmetrin.

Tillämpningen av jämkningen av referensnivån inleds först under den sjunde tillsynsperioden, eftersom leveranssäkerheten under den sjätte tillsynsperioden 2016–2023 har varit jämn och god och det därför inte fanns något behov av jämkning. Under den sjunde tillsynsperioden eliminerar jämkningen av referensnivån risken för att eventuella leveranssäkerhetsnivåer, som avviker från det normala för de nya referensåren 2024–2027, skulle utan grund höja eller sänka kvalitetsincitamentets referensnivå.

Effektiviseringsincitament (6.3.3 och 6.3.4)

När det gäller estimeringscykeln av kostnadsfronten, genom undantag från vad presenterades i tillsynsmetodens bilaga till bekräftelseutkastet, kommer den fyraårscykel, som för närvarande är tillämplig och som presenteras i de första riktlinjerna, att följas också under den sjätte och sjunde tillsynsperioden. På så sätt behåller företagen ett starkare incitament att förstärka sin

operativa verksamhet och företag som förstärker sin verksamhet under tillsynsperioden kan med rätta dra nytta av incitamentet. Å andra sidan, med kostnadsfronten tillämpad under fyra år, kan företagen bättre bedöma bildandet av referensnivån för incitamentet under hela tillsynsperioden.

Den slutliga kostnadsfronten som är tillämplig under den sjätte tillsynsperioden kommer att uppskattas före mitten av 2024, när de initiala uppgifterna som används i uppskattningen har bekräftats och förtydligandena i de tillämpliga NKA-värdena på grund av förändringen i definitionen av nätvärdering har beaktats.

Nedmonteringskostnader för ersättningsinvesteringar i nättillgångar (5.2 & 7)

Utifrån de utlåtanden som inkommit i föregående omgång av uttalande hade det förblivit oklart för nätinnehavaren hur de ersättningsinvesteringar för nättillgångar som presenterades i utkastet till fastställelsebeslut skulle hanteras i praktiken. Energimyndigheten specificerar hanteringen av posten i metodbilagan till fastställelsebeslutet på följande sätt.

De aktiverade nedmonteringskostnaderna för ersättningsinvesteringar i nättillgångar korrigeras genom att beräkna en rimlig avkastning som om de hade bokförts som en kostnad. Balansaktiveringar elimineras från den justerade balansräkningen tillsammans med balansvärdena för de elnätstillgångar som hör till långfristiga tillgångar. På motsvarande sätt återförs avskrivningar relaterade till dessa nedmonteringskostnader till det justerade resultatet som en del av de planerade av- och nedskrivningarna av motsvarande långfristiga elnätstillgångar. Nedmonteringskostnader för ersättningsinvesteringar i nättillgångar ingår inte i det justerade återanskaffningsvärdet eller det justerade nuvärdet av nättillgångarna. JHA beräknas inte heller för dessa linjära avskrivningar.

Nedmonteringskostnader för ersättningsinvesteringar i nättillgångar som aktiverats under räkningsperioden dras av från rörelseresultatet och beaktas som kontrollerbara driftskostnader (KOPEX) och i referensnivån för effektiviseringsincitament (SKOPEX). Under den sjätte (2024–2027) och den sjunde (2028–2031) tillsynsperioden kommer 1/8 av balansvärdet av återanskaffningskostnaderna för de aktiverade nättillgångarna enligt 2023 års bokslut att dras av från rörelseresultatet. De nedmonteringskostnader som aktiverats i balansräkningen vid tillsynsperiodens början kommer därför att beaktas som en kostnad vid utgången av 2031. Eftersom dessa kostnader redan har realiserats före tillsynsperiodens början, beaktas de nedmonteringskostnader som aktiverats före 2024 som icke kontrollerbara driftskostnader som inte täcks av effektiviseringsincitament.